

Jaarplan NCad 2020

een update van jaarplan 2019 voor 2020 Q1

Onze focus

Missie

Het NCad brengt vanuit haar wettelijke opdracht zichtbare verbeteringen tot stand gericht op het *Vervangen*, *Verminderen* en *Verfijnen* van dierproeven en de ethische toetsing daarvan in wetenschappelijk en wettelijk voorgeschreven onderzoek en in onderwijs. Vanuit de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren, staat de bescherming van dieren die worden beoogd voor wetenschappelijke doeleinden voorop.

Visie

De activiteiten van het NCad dragen bij aan een zorgvuldige toepassing van het 3V-principe en de versnelling van de transitie naar innovatief proefdiervrij onderzoek. Het NCad heeft een kritische blik op de waarde en positie van dierproeven in het onderzoek en onderwijs. Hierbij is het bereiken van maatschappelijk draagvlak belangrijk, evenals kennisdeling en samenwerking met stakeholders. Het NCad neemt in de samenwerking met andere Nationale Comit es (NC) op Europees niveau een voortrekkerspositie in. Het NCad draagt haar adviezen internationaal uit en zet zich in om ook de Nederlandse strategie voor het versnellen van de transitie naar proefdiervrij onderzoek internationaal uit te dragen.

Taken

- Het NCad brengt gevraagd en ongevraagd advies uit over de aanschaf, fok, huisvesting, verzorging en het gebruik van dieren in dierproeven, de 3V's en de transitie naar proefdiervrij onderzoek. Adviezen worden geadresseerd aan de centrale overheid, de Centrale Commissie Dierproeven (CCD), Instanties voor Dierenwelzijn (IvD), Dierexperimentencommissies (DEC) en instellingsvergunninghouders.
- Het NCad verbetert de kennisoverdracht over dierproeven, 3V-alternatieven en proefdiervrije innovaties en draagt in samenwerking met het IvD-Platform beste praktijken uit in Nederland en (in samenwerking met de Nationale Comit es (NC) van de andere lidstaten) ook internationaal.
- Het NCad verbindt relevante partijen en draagt bij aan goede communicatie tussen en met professionals in het veld van dierproeven, 3V-alternatieven en proefdiervrije innovaties, alsmede naar de samenleving.
- Het NCad bevordert de openheid en transparantie over dierproeven, 3V-alternatieven en proefdiervrije innovatie.
- Het NCad draagt bij aan het stimuleren van proefdiervrije innovatie en stimuleert de ontwikkeling, valorisatie, acceptatie en toepassing van 3V-alternatieven voor dierproeven, zowel nationaal als internationaal. Het NCad werkt samen met andere adviesraden om 3V-alternatieven en proefdiervrije innovatie te verankeren.

Werkwijze gericht op samenwerken en verbinden

In de eerste vier jaar van haar bestaan heeft het NCad meerdere adviezen uitgebracht, voornamelijk op aanvraag van de Minister van LNV. Deze adviezen hebben het werkveld specifieke duiding van 3V-beleid gegeven. Daarbij heeft met name het advies '*Transitie naar proefdiervrij onderzoek, een mogelijke aanpak voor het uitfaseren van dierproeven en het stimuleren van proefdiervrije innovatie*' ook internationaal de aandacht getrokken.

In 2019 constateerde het NCad dat het aantal adviesvragen vanuit het ministerie de afgelopen periode geleidelijk was afgenomen. Dat bood het NCad de kans om meer aandacht te besteden aan afstemming met het veld over fundamentele en praktische aspecten en dilemma's die nu nog in de praktijk van dierexperimenteel onderzoek ervaren worden.

De stakeholderconsultatie die eind 2018 is gestart, zal ook in 2020 worden voortgezet. De samenwerking met de IvD's en het IvD-Platform is in 2019 verder geïntensiveerd en het opstellen van een tweetal CoP's, waarbij het NCad nauw samenwerkt met het IvD-Platform wordt in 2020 gecontinueerd en afgerond. De verbinding met de stakeholders wordt verder versterkt, waarbij tevens een eerste stap in samenwerking met de NVDEC wordt gezet.

In 2020 zal implementatie en kennisdeling van eerder uitgebrachte adviezen verder vorm worden gegeven.

In het vervolg wordt focus op implementatie vanaf het beginstadium meegenomen in nieuwe adviestrajecten, alsmede de focus op samenwerking met stakeholders (ten behoeve van de implementatie). Daarmee streeft het NCad naar het organiseren van een optimale inspanning om adviezen in te brengen in de dagelijkse praktijk van het onderzoek met proefdieren. Het NCad zal zich daarvoor meer richten op de dynamische uitvoerende praktijk, het opstellen van implementatieplannen en het doorlopend volgen van de impact van haar adviezen.

Op internationaal niveau wordt de samenwerking met andere NC's om specifieke onderwerpen samen vorm te geven voortgezet. Ook in 2020 vormen Samenwerken en Verbinden de rode draad van onze activiteiten.

Onze concrete activiteiten voor 2020 zijn hieronder beschreven vanuit het perspectief van vijf thema's:

1. Advisering voor de bescherming van proefdieren

Het uitbrengen van gevraagd en ongevraagd advies voor de bescherming van proefdieren aan de centrale overheid (minister, beleid en toezicht), de CCD, IvD's, en waar mogelijk DEC's, instellingsvergunninghouders en onderzoekers, is een belangrijke wettelijke taak van het NCad. Ook de keten waarbinnen dierproefaanvragen worden beoordeeld vormt een belangrijk aanknopingspunt voor het NCad.

In het licht van een zorgvuldige projectbeoordeling van aanvragen voor dierproeven, zal het NCad haar adviesrol richting IvD's, de CCD en de DEC's met meer nadruk oppakken. Daarbij richt het NCad zich met name op de implementatie van reeds uitgebrachte adviezen en de wijze waarop zij behulpzaam kan zijn bij de dilemma's in de ethische afweging en beoordeling.

Activiteiten

Begin 2020 worden adviestrajecten over de volgende onderwerpen voortgezet en/of afgerond:

- *Verfijningmogelijkheden voor de genotypering en identificatie van muizen*

Het NCad is op verzoek van het ministerie van LNV een inventariserend onderzoek gestart naar de verfijningsmogelijkheden voor genotypering en identificatie van muizen. Vervolgens is nationaal en internationaal navraag gedaan naar de verschillende methoden voor genotypering en identificering. De resultaten van deze nationale- en internationale inventarisatie worden in een brief(?)advies verwerkt en in de eerste helft van 2020 aangeboden aan de minister.

- *Harmonisatie van ongeriefbeoordeling*
In samenwerking met het IvD-Platform, de CCD en mogelijk ook de NVDEC versterkt het NCad de harmonisatie van ongeriefbeoordeling. De CCD heeft aan het NCad gevraagd handvatten te ontwikkelen om het cumulatieve ongerief dat proefdieren kunnen ondervinden beter en consistentier vooraf te kunnen inschatten.
 - Nogmaals aanbieden van een FELASA-training over ongeriefbeoordeling aan projectbeoordelaars (minimaal 1x) met als neven doel het opleiden van trainers, opdat de training vaker gegeven kan worden aan bijvoorbeeld biotechnici en DEC-leden.
 - De casussen die FELASA heeft uitgewerkt over ongeriefbeoordeling in het Nederlands vertalen en goed ontsluiten en vindbaar maken.
 - Een handreiking maken voor ongeriefbeoordeling m.b.v. een expertwerkgroep. Hierbij wordt in elk geval aandacht besteed aan complex ongerief, cumulatief ongerief en gestapeld ongerief. De expertwerkgroep wordt in nauwe samenwerking met het IvD-platform samengesteld.
- *Alternatieven voor en gebruik van foetaal kalverserum*
In 2018 is het NCad in samenspraak met de RDA een inventariserend onderzoek gestart naar de winning van foetaal kalverserum bij de slacht en het gebruik van foetaal kalverserum in celkweekonderzoek. Op basis daarvan wordt begin 2020 naast een notitie aan de minister een aantal andere producten opgeleverd om bewustzijn over welzijns- en wetenschappelijke problematiek rondom het gebruik van foetaal kalverserum te vergroten en validatie en bekendheid van serumvrije media te bevorderen. Vervolgens zal het NCad samen met het 3Rs-Centre ULS een eerste bijeenkomst in het kader van validatie serumvrije media organiseren, waarna het 3Rs-Centre de verdere uitrol zal verzorgen.

2. Stimuleren van implementatie

Voor alle uitgebrachte en nieuwe adviezen geldt dat bekendheid en draagvlak voor de adviezen in het betreffende veld doorslaggevend zijn voor de opvolging van het advies. Niet alleen zal het NCad voorafgaand aan het opstellen van een advies het werkveld consulteren en discussies initiëren met maatschappelijke organisaties. Ook zullen al uitgebrachte adviezen onder de aandacht van het desbetreffende veld worden gebracht. Op deze wijze wil het NCad zicht krijgen op in welke mate een advies is geïmplementeerd, welke obstakels er bestaan en op welke wijze het NCad kan helpen deze obstakels weg te nemen.

Activiteiten

- *Implementatie van nieuwe en uitgebrachte adviezen*

Een eerste start is in 2019 gemaakt met het advies over herplaatsen van niet-humane primaten en honden en katten. In 2020 zullen ook andere adviezen worden opgepakt om een verdere implementatie te bevorderen.

3. Stimuleren van proefdiervrije innovatie

Het NCad zet zich in om in den brede proefdiervrije innovatie te stimuleren. In dat kader is het NCad verbonden aan de netwerkorganisatie Transitie Proefdiervrije Innovatie (TPI), die opereert onder regie van het ministerie van LNV. TPI is geïnitieerd mede op basis van het NCad-advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek' (transitieadvies). Het NCad heeft in de opstartfase bijgedragen aan de organisatorische opzet van TPI. Begin 2019 heeft het NCad een nieuwe rol ingenomen als agenda-lid van het kernteam TPI om daarmee haar onafhankelijke rol goed te kunnen blijven vervullen. Het NCad blijft zich inzetten voor het versnellen van de transitie naar proefdiervrije innovatie en draagt dat zowel in Nederland alsook in Europa uit.

Activiteiten

- *Initiëren van nieuwe streefbeelden en entameren van reeds opgestarte streefbeelden*
In overleg met TPI stimuleert, adviseert en begeleidt het NCad de totstandkoming van streefbeelden voor afgebakende onderzoeksdomeinen in het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, toegepast en toepassingsgericht onderzoek en in onderwijs en training. Deze streefbeelden hebben tot doel om de transitiedoelen te duiden voor proefdiervrije innovatie. Het concept van streefbeelden, alsmede de systematiek om deze op te stellen komt voort uit het NCad-advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek'. In 2019 zijn drie domeinen door het NCad kansrijk geacht om streefbeelden te starten. In het cardiovasculaire domein en het onderwijsdomein zijn initiatieven genomen om in 2020 streefbeelden verder vorm te gaan geven. Voor het domein Immunologie heeft in 2019 een eerste verkenning plaatsgevonden die in 2020 zal worden uitgebouwd.
- *Monitoring streefbeelden*
Het NCad monitort vanuit haar onafhankelijke rol de ontwikkeling en voortgang van het opstellen van streefbeelden en de opvolging van reeds opgestelde streefbeelden. Dit om de voortgang erin te houden en waar mogelijk advies en ondersteuning te bieden. De wijze van monitoren wordt afgestemd met TPI. Het NCad zal aan het einde van de eerste helft van 2020 een rapportage publiceren over de voortgang van de streefbeelden.
- *Identificeren van en verbinden op het gebied van proefdiervrije innovatie*
Het NCad wil zich inzetten om proefdiervrije innovaties te vermeerderen, in Nederland en in EU-verband. Dit vraagt om het verbinden van mensen, ideeën en concepten vanuit verschillende (wetenschappelijke) achtergronden. Hiervoor is een brede aanpak noodzakelijk die verder gaat dan gesprekken georganiseerd in TPI-verband. Zo zal dit thema ook in de gesprekken met stakeholders worden besproken en worden relevante symposia en congressen bezocht waar veelal presentaties over proefdiervrije innovaties worden gegeven. Het verbinden is een organisch en creatief proces en laat zich niet vatten in te plannen activiteiten.

4. Partijen verbinden en kennis delen

Het NCad stimuleert de betrokkenheid van stakeholderpartijen en versterkt de verbinding met partijen binnen en buiten het proefdierdomein, zoals: innovatiewetenschappen, biomedische wetenschappen, bestuurskunde, ICT en sociale wetenschappen. Daarmee beoogt het NCad innovatie rondom dierproeven te stimuleren.

Het verbeteren van de kennisoverdracht over dierproeven, 3V-alternatieven en proefdiervrije innovatie, met name in het werkveld zelf, is ook een van de kerntaken van het NCad. Ten aanzien van de IvD's en het IvD-Platform neemt het NCad dan ook de rol van initiator en verbinder om de totstandkoming van Codes of Practice (CoP's) en andere beste praktijken te faciliteren en om de kwaliteit daarvan te borgen.

Daarnaast ondersteunt en faciliteert het NCad, in samenwerking met de IvD's en de CCD, het IvD-Platform bij het opstellen van CoP's.

Op welke wijze de CoP's worden gebruikt door het werkveld wordt meegenomen in de hierboven genoemde monitoring als onderdeel van implementatieplannen. IvD's spelen een cruciale rol in het verspreiden en het gebruik van CoP's.

IvD's nemen immers een belangrijke positie in ten aanzien van de kwaliteit van onderzoek en optimalisatie van dierenwelzijn. De meeste IvD's van Nederlandse opleidings- en onderzoeksinstituten hebben zich verenigd in het IvD-Platform, een commissie van de Biotechnische Vereniging. Het NCad heeft regelmatig overleg met het bestuur van het IvD-Platform. De samenwerking heeft de afgelopen periode steeds meer vorm gekregen en zal ook in 2019 verder uitgebouwd worden. Het NCad zal in alle activiteiten rond kennisdeling ook stilstaan bij de mogelijke meerwaarde van brede communicatie met de samenleving.

Activiteiten

- *Samenwerking met het IvD-Platform rondom beste praktijken, in het veld Codes of Practice (CoP) genoemd.*
 - Opstellen van de CoP Zebra's als proefdieren (met NCad als penvoerder). Zebra's worden veel gebruikt, ook door niet in deze diersoort gespecialiseerde proefdieronderzoek laboratoria.
 - Opstellen van de CoP perioperatieve zorg voor proefdieren (met IvD-platform als penvoerder).
 - Overeenkomst met het IvD-platform voor het opstellen van CoP's.
- *In 2020 tweemaal een "Harry Blom-beraad" organiseren;* een laagdrempelig mini-symposium rond specifieke dilemma's in het dierexperimenteel onderzoek, gericht op kennisdeling van IvD-leden en andere directbetrokkenen. Het eerste twee Harry-Blom Beraden zijn in 2019 georganiseerd over het onderwerp 'Wat is er mis met solitaire huisvesting van mannelijke ratten en muizen?' en 'Pijnbestrijding'.
- Bijdragen leveren aan relevante congressen waaronder het 11de wereldcongres 'Alternatives and animal use in life sciences' dat op 23 t/m 27 augustus 2020 plaats vindt in Maastricht.

5. Halen en brengen in internationaal verband

De verspreiding van beste praktijken en kennis van en naar NC's van andere Europese lidstaten en binnen- en buitenlandse 3V centra zal worden geïntensiveerd, zowel via de website van het NCad als via het platform van de EC (CIRCABC) en tijdens bijeenkomsten. Het doel is om meer 'beste praktijken' op te halen en deze in samenspraak met het IvD-Platform te verspreiden binnen Nederland en te werken aan de harmonisatie van projectbeoordelingen.

In de afgelopen periode heeft het NCad (in overleg met de EC) het initiatief genomen om samenwerking tot stand te brengen tussen de NC's van Europese lidstaten. Kennisdeling komt op gang. In maart 2020 zal in Italië een derde bijeenkomst worden georganiseerd. Afsgesproken is dat de landen bij toerbeurt, een à twee maal per jaar, een dergelijke bijeenkomst organiseren. Onderlinge verschillen in organisatorische inbedding, taakopvatting en capaciteit zijn factoren die internationale samenwerking compliceren.

Activiteiten

- *Actief kennis delen vanuit Nederlandse werkveld (stakeholders) met Europese NC's*
- *Actief kennis delen vanuit Europese NC's en 3R Centers in Nederlands werkveld (stakeholders)*
- *Bijdragen leveren aan relevante congressen en symposia in buitenland*
- *Deelname aan Europese NC-meetings*

6. Organisatieontwikkeling en prioriteiten

In 2019 is een nieuw comit lid geworven en 2020 zal het NCad starten met een nieuwe voorzitter. In april wordt een heidag georganiseerd waar het jaarplan 2020 nader zal worden ingevuld.

Het NCad kan alleen impact hebben wanneer zij werkelijk in verbinding staat met het dierexperimentele werkveld en proefdiervrije innovatie. Het intensiveren van de stakeholdersrelatie vraagt om meer contact en om het bieden van gespreksruimte om nieuwe samenwerkingskansen te bespreken. Gezien de vele stakeholders en de relatief kleine capaciteit bij het ondersteunend bureau van het NCad is dat eufemistisch uitgedrukt een uitdaging. De werkwijze van het NCad wordt hierop afgestemd.